

עין משפט‏
גזר מצוה

קיי א ב מיי פ'ג מהל' קדוש המדש הל' ב:
קרא ג מיי שס הלכי י:
קרב ד מיי שס הלכה ח:
קרג ה מיי שס הל' ד:

תורה אור השלם

- אלה מועדי יי מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדכם: יקרא כג ד דבריו חפץ וכתוב ישר דברי אמות: קהלת כי י ולא קם נביא עוד בישראל במשך אָשָׁר יִדְעוּ יי פנים אל פנים: תהלים כי י ותחסרהו מעט מאלהים וְכַבֹּד וְדָבָר תעשרה: תהלים ח ו בקש חפץ למצא דברי חפץ וכתוב ישר דברי אמות: קהלת כי י
- אמרות יי אַמְרוֹת טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מִזְקָק שבעתיים:

תהלים כי י

- ותחסרהו מעט מאלהים וְכַבֹּד וְדָבָר תעשרה: תהלים ח ו בקש חפץ למצא דברי חפץ וכתוב ישר דברי אמות: קהלת כי י
- אמרות יי אַמְרוֹת טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מִזְקָק שבעתיים: דברים כי י
- על פי שנים ערים או שלשה ערים יומת המת לא יומת על פי עד אחד: דברים יו י

רבינו חננאל

מתני' על שני חדשים מחללין את השבת על ניסן ועל תשרי שבהן שלוחין יוצאין לסוריא ובהן מתקנין את המועדות ^(א)ובכשהיה בית המקדש קיים מחללין אף על כולן מפני תקנת הקרבן: **גמ'** על ב' חדשים ותו לא ^(א)ורמיניהו על ו' חדשים השלוחין יוצאין אמר אביי ה"ק יעל כולן שלוחין יוצאין מבערב על ניסן ועל תשרי עד שישמעו מפי ב"ד מקודש על ת"ר מנין שמחללין עליהן את השבת ת"ל יאלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם ייכול כשם שמחללין עד שיתקדשו כך מחללין עד שיתקיימו ת"ל אשר תקראו אותם על קריאתם אתה מחלל ואי אתה מחלל על קיומן: וכשהיה בהמ"ק קיים מחללין אף על כולן מפני תקנת הקרבן: ת"ר בראשונה היו מחללין אף על כולן משחרב בית המקדש אמר להן רבן יוחנן בן זכאי וכי יש קרבן התקינו שלא יהו מחללין אלא על ניסן ועל תשרי בלבד: **מתני'** ^(א)הבין שנראה בעליל בין שלא נראה בעליל מחללין עליו את השבת רבי יוסי אומר אם נראה בעליל אין מחללין עליו את השבת מעשה שעברו יותר מארבעים זוג ועיכבם ר"ע בלוד שלא לו ר"ג אם מעכב אתה את הרבים ^(א)נמצאת מבשילן לעתיד לבא: **גמ'** מאי משמע דהאי עליך לישנא דמיגלי הוא א"ר אבהו אמר קרא ²אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים ^(א)רב ושמואל חד אמר ג' שערי בינה נבראו בעולם וכולן ניתנו למשה ^(א)חסר אחד שנאמר ³ותחסרהו מעט מאלהים ⁴בקש קהלת למצוא דברי חפץ בקש קהלת להיות כמשה יצתה בת קול ואמרה לו וכתוב וישר דברי אמת ⁵ולא קם נביא עוד בישראל כמשה וחד אמר בנביאים לא קם במלכים קם אלא מה אני מקיים בקש קהלת למצוא דברי חפץ בקש קהלת לדון דינין שבלב שלא בעדים ושלא בהתראה יצתה ב"ק ואמרה לו וכתוב וישר דברי אמת ⁶על פי שנים עדים וגו': מעשה

על שני חדשים מחללין את השבת. פי' בקונטרס ומן המורה מחללין על כולן אבל רבנן אסרו לפי שאין תיקון המועדות תלוי בהן לא איכפת לן אי למלאן אי לחסרן ע"פ עדים וקשיא דבגמרא מניא מניין שמחללין את השבת ת"ל אלה מועדי ה' והאי קרא בניסן ותשרי כתיב וי"ל דמ"מ כל ר"ח איתרבי

ומדאיקרי מועד כדאיתא בפ' כי"ד זולין (פסחים דף עו.) גבי דחיית שבת ועומאה שעירי ראש חדש אינטריכא ליה סלקא דעתך אמינא הא לא כתיב בהו מועד קמ"ל דר"ח נמי מועד איקרי וכדאביי:

על ניסן ותשרי עד שישמעו מפי ב"ד מקודש. והשתא מתנימין דקתני שבהן שלוחין יוצאין היינו לאחר שישמעו מפי ב"ד מקודש ותימנת טעם הוא דלכך מחללין עליה השבת עדים שראו את החדש ופירש בקונטרס דבשאר חדשים אין חילול שבת של עדים ממחרת יציאת שלוחין שאין מחללין השלוחין ללאת בשבת היום וכשלא יצואו עדים היום יתעבר החדש והכל יודעים ^(א) (שיום) קדשו למחר והשלוחים יוצאים משתמשך לומר שעברו את החדש אבל בניסן ותשרי אם לא יצאו עדים יתעבר שאין ב"ד מקדשין בלילה נמצאו ממעטים הלוכן מהלך לילה ויותר ודבר תימא פירושו שתלה טעם חילול העדים בזיאת השלוחים הא כי מקלע יום שלשים דאלול בשבת וראו עדים את החדש על כרחן צריכין לחלל ולכל בשבת דלא מאחרים עד אחד בשבת היה מקלע יום ערבה בשבת ודחינן ליה משום ערבה כדאמר' בפ' (החלי נד) [ולגזר וערבה] (סוכה מג.) ומיהו אינסינ ודאי צריך טעם ובמתניתין פי' הקונטרס שבהן שלוחין יוצאים הלכך חשיבי כלומר לפי שלוחים יוצאים בהן משום תקנת מועדות ראו לעדים לחלל עליהם שבת כדי שיקבעו מועדות צומנן וכן נמי פי' הקונטרס עדיין טעם החילול שימקדש החדש צומנו כדקתני ובהן מתקנין את המועדות דרשמנא אמר אשר תקראו אותם אפי' בשבת ויציאת שלוחין דקתני אינו אלא לייפות וליישב טעם החילול בשביל זאת שיש דברים שאין הטעם תלוי בהן והן נעשין סעד לדבר ליישוב ולייפוטו כחותה ששנינו בפ"ק דסנהדרין (ד' יא.) אין מעבדין השנה מפני הגדיים והטלאים אבל עושין אותן סעד לשנה כיצד מהודעין אנהא לכוּן דגזוליא רכיבין לניסן ותשרי עד שישמעו מפי בית דין מקודש בשלמא היכא דנראה בעליל ביום כ"ט או בליל ל' אע"ג דודאי יקדשוהו ב"ד למחר אין יוצאין עליו לאלתר חיישינן דלמא מימלכי ב"ד ומעבדי ליה ואתי לקלקולי מועדות אלא היכא דלא קדשוהו ביום ל' ליפקו ביום ל"א שא"ל לדחותו יותר מיום ל"א ויש לומר דגזרו האי [אטו האי] משום דבשאר חדשים יוצאים אזה וזה מצערב: ופסלו

שנמסרו למשה למדנו שחמשים נבראו שהרי מעט נחסר מאלהים:

בית (מפני שמחללין) עד שישמעו מפי בית תנו רבנן מניין שמחללין עליהן השבת, ת"ל אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו וגו'. פיר' כיון שפירש הכתוב בקריאת המועדים הללו במועדם, מחללין עליהן את השבת, כשם שמחללין את השבת על התמיד ועל שחיטת הפסח דכתיב בהן במועדו, כן דרשינן על המועדים, דכל היכא דכתיב ביה במועדו דרשינן ביה במועדו ואפי' בשבת. וקריאת המועדים (א) בכל עת הוא בשני החדשים הללו, (ב)והקרבת הקרבן

כא: ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

מתני' על שני חדשים מחללין אם השצת. עדים שראו את החדש: שצתם שלוחים. ב"ד שולחין לסוריא להודיע לגולה יום קביעותם הלכך חשיבי. ומן המורה מחללין על כולן אבל רבנן אסרו לפי שאין תיקון המועדות תלוי בהם ולא איכפת למלאן ולחסרן ע"פ

עדים אך שני חדשים אלו העמידום על דין תורה שכל המועדות תלויין בהן: **תקנת קרבן.** של ר"ח שיקריב צומנו: **גמ'** וסו לא. נפקי שלוחים (יוצאים) אלא אחני דקתני שבהן שלוחים יוצאים לסוריא: **שלוחין יוצאין מצערב.** כגון נראה בעליל ביום כ"ט או לו בליל שלשים דודאי יקדשוהו ב"ד מחר א"י כחדש מעובר דפשיטא לן שביים ל"א יתקדש ^(א) משלא נתקדש צומנו שלוחין יוצאין מצ"ד ואין ממתינין עד למחר שישמעו מקודש מפי ב"ד כדאמרנין לקמן (דף נד.) ראש ב"ד אומר מקודש ויעידו לגולה: **על ניסן ועל תשרי.** אין שלוחין יוצאין עד שישמעו מפי ב"ד מקודש הלכך בשאר חדשים אין חילול שבת של עדים ממחרת יציאת השלוחין שאין השלוחין מחללין שבת ללאת היום וכשלא יצאו העדים היום יתעבר החדש והכל יודעים שהם קדשוהו למחר והשלוחים יצאו משתמשך לומר שעברו את החדש אבל בניסן ותשרי אם לא יצאו העדים היום יתעבר החדש לא יצאו השלוחים עד מחר שאין ב"ד מקדשין בלילה נמצאו ממעטין את הלוכן מהלך לילה ויותר. כי"ד אם יצאו העדים ויעידו ויקדשוהו בשבת ויהא פסח בשבת יש זמן לשלוחים מהלך י"ב יום שלימים עמנן לא יתן להם לחלל. השלוחים עמנן לא יתן להם לחלל. טעם החילול כדי שימקדש החדש צומנו הוא כדקתני ובהן מתקנין את המועדות דרשמנא אמר אשר תקראו אותם צמועדס (ויקרא כג) אפי' בשבת ויציאת השלוחים דקתני אינו אלא לייפות וליישב את טעם החילול אף בשביל זאת דיש דברים שאין הטעם תלוי בהם והם נעשים סעד לדבר ליישוב ולייפוטו כחותה ששנינו

אחד, לפיכך אמרו ג' שערי בינה נבראו בעולם למלאכי האלהים וכולן ניתנו לו למשה חזק בידך. ביקש קהלת למצוא דברי חפץ, ביקש להיות כמשה, שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר, נמצאת גדולת התורה אלא במשה. ביקש זה להיות כמותו יצתה בת קול ואמרה] לו כתוב וישר דברי אמת, כלומר כתוב בספר הישר, ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, לא בנביא ולא במלכים. ומאן דאמר במלכים קם, ביקש קהלת למצא ולא מצא, ביקש לדון דינין שבלב, בלא עדים ובלא התראה, יצתה בת קול כול'.

מסורת הש"ס

(א) לעיל יט: (ב) לעיל כ., (ג) לעיל יח., (ד) מנחות סד. שבת קלג:, (ה) [נקמן ל:], (ו) [גדרים לה. ע"ש], (ז) [ידעת ה' על אמונתו כדכתיב ותחסרהו מעט מאלהים: כי"ב ה"ר"ן], (ח) ס"ח החדש, (ט) אם, (י) וי"ל ששס:,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שלוחין יוצאין כי שביים ל"א יתקדש כשלא נתקדש צומנו כי ויעידו לגולה על ניסן כי הוא דבור אחד:

מוסף רש"י

על שני חדשים מחללין את השבת. עדים שראו את הלגנה בחיזושה מחללין את השבת ללאת חוץ לתחום ללא לצ"ד להעיד לפנייהן לפי שהמועדים כולן תלויין בשני חדשים הללו (וע"ז יט.). מפני תקנת הקרבן. מוספי ר"ח שיקריבו צומן (וע"ז כ.). על ו' חדשים השלוחין יוצאין. שקדשו ב"ד החדש על פי עדים כשראו את החדש, ומודיעים השלוחין לגולה יום שקדשוהו, אם ביום שלשים לחדש שעבר חסר, או ביום ל"א וחדש שעבר מלא (וע"ז יח.). בין שנראה. החדש (שבת קלג:) הלגנה (מנחות סד.) בעליל. לכל העולם (שם) בגילוי לכל ויש לדעת שראוהו ב"ד והקדושים להם ואין לצ"ך לרואין חוץ לתחום לחלל שבת וללא ולהעיד לפני ב"ד (שבת שם.) אם נראה בעליל אין מחללין עליו את השבת. ללאת ולהעיד לצ"ד. שהרי אין צריך, כיון דבעליל נראה ב"ד נמי לראוי (מנחות שם).

רבינו חננאל (המשיך) בכל החדשין, ולא משום שאינתי החדש עיקר, אלא אפי' בזמן שידוע לבית דין כגון בזמן הוזה התורה התירה להן, הלא תראה (ג) שהיו אחד חורבן הבית מחללין על כל החדשים, אמר להן רבן יוחנן בן זכאי וכי נעכשיו קרבן, התקינו שלא יהו מחללין אלא על ניסן ותשרי בלבד. פיר' בעליל, בפרהסי', כדכתיב בעליל לארץ, כלומר מפורסם לעם הארץ. כתיב אמרות ה' אמרות וגו', פיר' כמו כסף צרוף מזוקק שבעתים, כל מה שתצרפנו מוסיף ודיוק, פיר' שבעתיים, שבע פעמים שבעה הוי שט, וניתנו לו למשה אמרות ה' מזוקקין במ"ש שערי בינה, וכוין דכתיב ותחסרהו מעט מאלהים, אין מעט פחות משר

חזק מאחד מהן ופשוטה היא. ביקש קהלת למצוא דברי חפץ, ביקש להיות כמשה, שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר, נמצאת גדולת התורה אלא במשה. ביקש זה להיות כמותו יצתה בת קול ואמרה] לו כתוב וישר דברי אמת, כלומר כתוב בספר הישר, ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, לא בנביא ולא במלכים. ומאן דאמר במלכים

^[א] אולי צ"ל וקריאת המועדים בשני החדשים הללו הוא הסקנת הקרבן בכל עת ולא משום וכו'.

^[ב] ששפילו אחר חורבן וכו'. או דל"ל הלא תראה דגם צומן הכ"ד שהיו אחר חורבן הבית וכו'.